

Świat stworzony przez Boga jest dobry

Cele katechetyczne – wymagania ogólne:

- zapoznanie uczniów z prehistorią biblijną ukazaną w 1 rozdziale Księgi Rodzaju;
- ukazanie sensu biblijnego opisu stworzenia świata i rozwiązanie wątpliwości związanych z tym opisem.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe. Uczeń:

- opowiada własnymi słowami o stworzeniu świata i poprawnie podaje biblijne źródło opisu;
- wskazuje prawdy dotyczące Boga, człowieka i świata zawarte w Rdz 1, 1–2, 3;
- na podstawie dotychczasowej wiedzy i wiadomości z lekcji uzasadnia fundamentalne znaczenie uwzględnienia kontekstu powstania opisu stworzenia świata dla odkrycia jego sensu i przesłania teologicznego;
- rozumie konieczność określenia gatunków literackich dla właściwej interpretacji tekstu biblijnego.

Pojęcia, postaci:

Pięcioksiąg, tradycja kapłańska, *stworzenie świata z niczego*.

Wartości:

dobro świata stworzonego, miłość – sens życia człowieka, praca powołaniem człowieka.

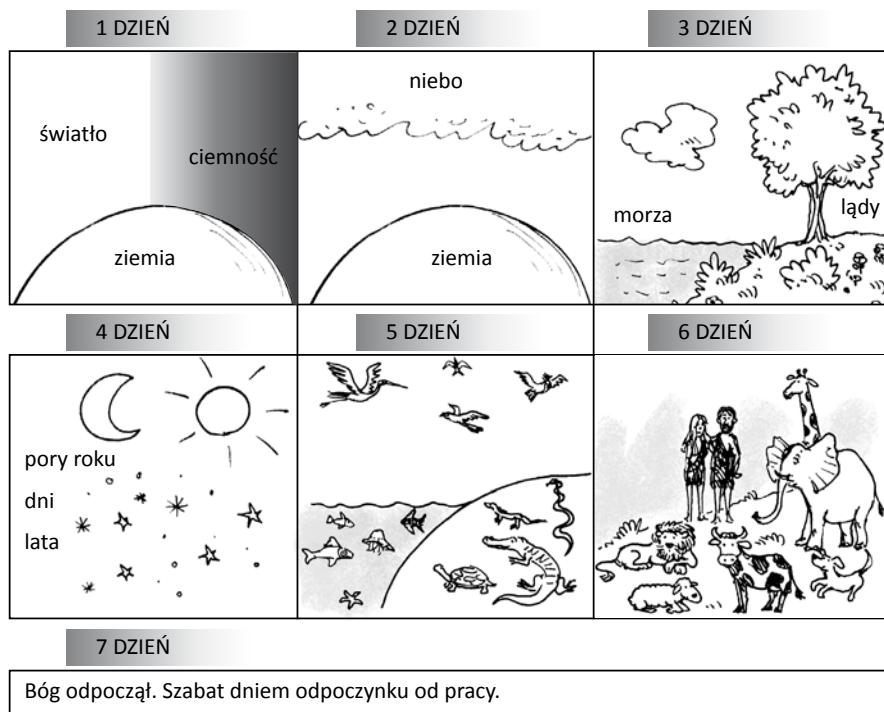
1 propozycja realizacji

1. Przypomnienie wiadomości z poprzedniej lekcji: Czym jest Pismo Święte? Ile ksiąg ma Pismo św.? Czym jest natchnienie? W jakich językach zostało spisane Pismo Święte?
2. Nauczyciel uświadamia, iż wiadomości związane z powstaniem ksiąg biblijnych są niezbędne do właściwego zrozumienia zawartych w nich prawd. Znajomość kontekstu historycznego, redaktorów tekstu, czasu powstania i uwarunkowań kulturowych znacząco wpływają na poprawne odczytanie Bożego orędzia, czego

przykładem jest m.in. biblijny opis stworzenia świata. W Piśmie św. znajdują się dwa opisy stworzenia świata, pierwszy w Rdz 1, 1–2, 3, a drugi w Rdz 2, 4–25.

3. Uczniowie odszukują w Biblii wymienione fragmenty.
4. Nauczyciel wyjaśnia, iż przedmiotem analizy na danej lekcji będzie pierwszy opis stworzenia, choć chronologicznie jest on młodszy. Siedmiodniowy opis stworzenia świata powstał w VI wieku p.n.Ch. w czasach niewoli babilońskiej jako wstęp do Pięcioksięgu. Jest to przedstawienie prawdy o Bogu i ukazanie Jego jako Stworzyciela – Boga, który jest ponad wszystkim i jest źródłem wszelkiego początku.
5. Odczytanie i analiza Rdz 1, 1–2, 3. Nauczyciel pyta, jakie wersety pojawiają się jak refren w opisie? Ten tekst jest hymnem (a więc pieśnią o stworzeniu świata), gdzie refrenem jest jest tak upłynął wieczór i poranek, dzień pierwszy, drugi, trzeci, czwarty, piąty, szósty. Nauczyciel z pomocą uczniów sporządza tabelkę na tablicy, uczniowie przerysowują ją do zeszytów:

Kolejność stworzenia wg Rdz 1, 1–2, 3–9: w poszczególnych polach narysowane są schematycznie stworzenia, zgodnie z biblijnym przekazem:

6. Nauczyciel prezentuje fragment filmu o siedmiodniowym stworzeniu świata (5–7 minut).
7. Nauczyciel po prezentacji filmu zadaje pytania: Czy dzisiaj też uważamy, że tak powstał świat? Jak się ma takie przedstawienie stworzenia świata do dzisiejszej wiedzy i nauki?
8. Nauczyciel dyktuje notatkę:

W pierwszym opisie stworzenia świata nie chodzi o ukazanie prawdy, w jaki sposób powstał świat, gdyż na to pytanie odpowiadają nauki empiryczne tj. kosmologia, archeologia, astronomia i in. Treść biblijnego opisu stanowi ukazanie Boga, który jest Stworzycielem wszystkiego, co istnieje i źródłem wszelkiego życia.

9. Uczniowie czytają fragment Pisma Świętego z podręczników i uzupełnienie z podręcznika metodycznego (odczytuje je wybrany uczeń bądź wszyscy otrzymują skopiowane na kartach).

Po krótkiej analizie przeczytanych tekstów nauczyciel z uczniami odpowiada na pytanie: Jaka nauka płynie dla nas z opisu stworzenia dla nas? Zapisują wnioski na tablicy:

- *Bóg jest wieczny, nie ma początku, ani końca;*
- *Słowo Boga jest stwórcze;*
- *Dzień zaczyna się od nocy. Bóg wyprowadził światło z ciemności;*
- *Bóg stworzył niebo i ziemię – świat fizyczny i świat duchowy;*
- *Najpierw Bóg przygotowuje środowisko, a później napełnia je życiem;*
- *Bóg ustanowił ład we wszechświecie, dni, miesiące, lata i powołał czas do istnienia;*
- *Bóg dał roślinom, ptakom, zwierzętom możliwość zachowania gatunku;*
- *Bóg stworzył człowieka na obraz i podobieństwo dając mu rozum i wolną wolę, zdolność przekazywania życia i panowania nad całym światem;*
- *Dzień siódmy jest dniem odpoczynku i ma być poświęcony Bogu.*

W ten sposób została przedstawiona teologia Starego Testamentu odnosząca się do Boga Stworzyciela, który jest Panem wszechświata i jedynym Bogiem.

11. Uczniowie przepisują do zeszytów powyższe wnioski.

inna propozycja pracy na lekcji

Do analizy opisu Rdz 1 zamiast obrazków można przygotować schematyczną tabelę sześciu dni stworzenia:

1	4
2	5
3	6

W tabelę tę wpisuje się kolejne dzieła, jakie stworzył Bóg (wykonanie tego zadania można powierzyć grupom). Dzięki temu łatwiej jest ukazać sensowność i dobroć stworzenia.

Komentarz prof. Świderkówny z poniższych materiałów do wykorzystania jest przeznaczony dla klas zdolniejszych. Niemniej jednak klasom przeciętnym należy przekazać bardzo istotną informację, iż opis Rdz 1 zawiera silny ładunek antymityczny, jest polemiką z mitologicznym, pogańskim obrazem świata. Biblia nie jest jeszcze jedną księgą mitologiczną: opiera się na całkiem nowych podstawach.

Modlitwa: np. *Ojcze nasz...*

praca domowa

Polecenie z podręcznika, ewentualnie ułożenie wiersza lub modlitwy, w których wyrażona będzie wdzięczność Bogu za stworzony świat.

Korelacja z innymi przedmiotami:

- ✓ język polski – zachwyty dla stworzenia i zachwyty dla Stwórcy w literaturze, zwłaszcza w poezji (podręcznik zawiera wybór kilku wierszy na ten temat);
- ✓ historia – mitologia babilońska;
- ✓ wychowanie do życia w rodzinie – równość mężczyzny i kobiety;
- ✓ wiedza o społeczeństwie – wychowanie do aktywnego udziału w życiu gospodarczym: potrzeba wypoczynku niedzielnego;
- ✓ plastyka – dzieła sztuki ukazujące stworzenie świata.

uzupełnienie

Poszczególne księgi Pisma Świętego powstawały w przeciągu dłuższego okresu czasu. Spisanie księgi poprzedzała tradycja ustna, a także spisywanie poszczególnych części księgi w postaci zapisków historycznych, fragmentów wypowiedzi. Dopiero taki materiał stawał się budulcem do ksiąg biblijnych w tym kształcie, w jakim znamy je obecnie. Pierwszych pięć ksiąg Pisma Świętego, tworzących tzw. *Pięcioksiąg*, powstawało od czasów Mojżesza (wiek XIII przed Chrystusem). Składa się na nie kilka tradycji, czyli warstw czasowych, w których zostały spisane poszczególne fragmenty. *Pięcioksiąg* w obecnym kształcie został zredagowany już po niewoli babilońskiej, która miała miejsce w VI przed Chrystusem.

Czas, w jakim powstawały poszczególne części *Pięcioksięgu*, wycisnął swoje piętno na języku, jakim posługiwał się autor natchniony, a także na sposobie formułowania problemów, na które chciał odpowiedzieć.

Pierwszy rozdział Księgi Rodzaju został spisany w VI wieku przed Chrystusem, w środowisku kapłanów wygnanych do Babilonu.

Tak oto fragment otwierający całą Biblię komentuje Anna Świderkówna, wybitna znawczyni starożytnych papirusów:

komentarz

U naszego (...) autora odnajdujemy bez trudu echa wielkiego poematu na cześć Marduka, głównego boga Babilonu. Pierwsze słowa tego poematu brzmią *Enuma elisz* („Kiedy w górze”) i one też pełnią rolę tytułu. Wszystko zaczyna się w czasach, kiedy nie było jeszcze niczego, bo nic nie otrzymało jeszcze imienia (...). Rozciągały się tylko szeroko niezmiernie połacie wód, wód słodkich i życiodajnych, które były zarazem prabogiem Apsu, oraz wód słonych, groźnych i niszczyielskich (jak morze zalewające nieraz uprawne ziemie Mezopotamii), które były zarazem praboginią Tiamat.

*Kiedy w górze nieba nie były jeszcze nazwane,
kiedy w dole ziemia nie miała imienia,
kiedy pradawny Apsu, który splotził bogów,
kiedy Tiamat, która ich wszystkich zrodziła,
mieszali bez rozróżnienia swoje wody,*

*kiedy trzciny na bagnach jeszcze nie widziano,
kiedy nie pojawił się jeszcze żaden z bogów,
bo nie otrzymali imienia ani wyznaczonego im losu,
wtedy to narodzili się bogowie z łona Apsu i Tiamat.*

W poemacie tym, podobnie zresztą jak i w całej mitologii, (...) narodziny bogów zawarte są w kształtowaniu wszechświata, bogowie nie istnieją poza nim, ale i wszechświat staje się dzięki ich narodzinom. *Enuma elisz* wyśpiewuje cały łańcuch kolejnych związków między bogami, kolejnych, niezliczonych narodzin. Wreszcie młodzi bogowie buntują się i zabijają starego Apsu. Tiamat wypowiada im wówczas srogą wojnę wydając ze swego łona straszliwe potwory. Zagrożeni, zwracają się do jednego z najmłodszych, lecz i najpotężniejszego w swoim gronie, do Marduka. I on podejmuje się pokonać Tiamat, ale pod warunkiem, że po zwycięstwie stanie się królem nad całym światem i nad wszystkim bogami. Poemat opiewa następnie walkę, zwycięstwo i chwałę Marduka.

Enuma elisz jest długim utworem, obejmuje aż siedem tabliczek po ok. 150 wierszy każda. W czwarty dzień Świąt Nowego Roku główny kapłan Marduka w Babilonie stawał przed posągiem swego boga i z podniesioną ręką wygłaszał, a może raczej wyśpiewywał, wiersz po wierszu, cały *Enuma elisz*. A miało to znaczenie dużo większe niż nam by się to mogło wydawać. Każde bowiem święto Nowego Roku odnawiało niejako i aktualizowało owo zwycięstwo sprzed początku czasów odniesione nad siłami chaosu uosobionymi w Tiamat, która mimo wszystko nadal pozostawała w jakiś sposób groźna.

W VI wieku synom Izraela żyjącym na wygnaniu w Babilonii Marduk musiał wydawać się bardzo potężny. Przecież król Babilonu nie tylko zdobył Jerozolimę i uprowadził do niewoli Jej króla, lecz nawet zburzył Świątynię Jahwe. To ostatnie było najstraszniejsze, dla wszystkich wokół stanowiło bowiem niepodważalny dowód, że Marduk jest silniejszy od Jahwe! (...) Nic też dziwnego, że wielu synów narodu wybranego ulegało często pokusie oddawania kultu także innym bogom. A cóż dopiero w Babilonii, gdzie kultury te były takie świetne, barwne i pełne życia, gdzie Jahwe zdawał się ginąć w cieniu Marduka. I właśnie tu kapłani Izraela podjęli trud przemyślenia i ponownego odczytania całej historii swego ludu, aż od samych początków, od pradziejów świata.

Jeden z tych kapłanów jest autorem pierwszej stronicy Biblii. Można odgadnąć, że kiedy pisał swój hymn na cześć Jedyneego, miał przed oczyma

(...) owego kapłana Marduka recytującego w Święto Nowego Roku *Enuma elisz*. Chciał mu się może w ten sposób przeciwstawić, chciał pokazać Boga Izraela jako prawdziwego Stwórcę i Władcę wszechświata. Aby to uczynić, nie wahał się sięgać po najróżniejsze materiały z literatury świata otaczającego. Oczyszczał je wszakże z wszelkich śladów politeizmu w sposób, który nieraz uchodzi naszej uwagi, tak bardzośmy wszyscy, nawet nasi ateści, nawykli myśleć w kategoriach monoteizmu.

Anna Świderkówna, *Rozmowy o Biblii*